

BISNOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Opstart geïntegreerd planproces ‘Leidingstrook ter hoogte van de Waaslandhaven’ in Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht

Samenvatting

De Vlaamse Regering beslist principieel om onmiddellijk een geïntegreerd planproces op te starten voor de opmaak van een Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan om een bestaande leidingstraat ter hoogte van de Waaslandhaven om te vormen tot een leidingstrook. Het planproces wordt inhoudelijk en procedureel afgestemd met de plannen voor de E34. De ruimte-inname ten zuiden van de E34 die vereist is voor infrastructuraanpassingen en voor ondergrondse leidingen wordt zo veel als mogelijk beperkt. Het planproces gebeurt in nauw overleg met alle betrokkenen.

De startnota wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de Vlaamse Regering. Daarna volgt een publieke raadpleging.

1. SITUERING

De Vlaamse Regering keurde op 7 juni 2024 het GRUP “Leidingstraat Zelzate - Kallo” goed (VR 2024 0706 DOC.0853/2).

Fluxys NV heeft op basis van dit GRUP op 31 januari 2025 een omgevingsvergunning (OMV 2024071256) verkregen voor de aanleg van een waterstofleiding op het traject Zelzate-Kallo. De aanlegwerken werden in april 2025 opgestart.

De Vlaamse Regering keurde op 2 mei 2025 het GRUP “E34-west ter hoogte van de Waaslandhaven” goed (VR 2025 0205 DOC.0362/2).

De Raad voor Vergunningsbetwistingen heeft op 15 april 2025 de schorsing bij uiterst dringende noodzakelijkheid bevolen (arrest RvVb-UDN-2425-0705). De vergunning werd op verzoek van een aantal landbouwers bij UDN geschorst op grond van een middel dat betrekking heeft op het onderzoek naar PFAS/PFOS in het project-MER. De Raad oordeelde dat er onvoldoende onderzoek was gedaan naar de impact van de lozing op de waterkwaliteit van de Waterloop van de Hoge Landen.

Het GRUP leidingstraat Zelzate-Kallo zelf wordt met twee annulatieberoepen bij de Raad van State bestreden. Onder meer door de landbouwers die de schorsing van de omgevingsvergunning hebben bekomen. Het andere beroep is ingesteld door de gemeente Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht. De memories zijn uitgewisseld en het verslag wordt afgewacht.

Om na te gaan of de tegengestelde belangen overbrugd kunnen worden zijn gesprekken opgestart met alle betrokkenen. Daarbij is in eerste instantie nagegaan of de ruimte-inname ten zuiden van de E34 beperkt kan worden, zonder de voorziene infrastructuurwerken voor de E34, met inbegrip van de landschappelijke inpassing, te verhinderen of te bemoeilijken en met behoud van de mogelijkheid om leidingen te verplaatsen en nieuwe leidingen aan te leggen. Op basis van die besprekingen blijkt het mogelijk tot een overeenkomst tussen de partijen te komen. Daartoe is de opmaak van een nieuw gewestelijk RUP vereist. De aanpassing is beperkt tot de leidingstraat ten zuiden van de E34.

2. INHOUD

A. CONTEXT

Fluxys realiseert een waterstofleiding op het traject tussen de haven van Gent (post Zelzate) en Antwerpen (post Kallo). De aanlegwerken zijn tijdelijk stopgezet omwille van het schorsingsarrest van 15 april 2025 van de Raad voor Vergunningsbetwistingen. De Raad heeft de omgevingsvergunning voor de waterstofleiding bij Uiterst Dringende Noodzakelijkheid geschorst. De aanlegwerken zijn opgesplitst over verschillende werven. De werken houden de aanleg in van een werkstrook en het uitgraven van een sleuf. Dergelijke werken waren aan de gang over een lengte van ongeveer 15 km. Zonder oplossing op korte termijn moet de aanneming worden stopgezet waardoor de aanleg in de droge periode van het jaar in het gedrang komt en mogelijks maanden vertraging oploopt. Door de omvang van de werf is het evenmin eenvoudig om de werven zonder meer opnieuw op te starten.

De Raad heeft de schorsing bevolen op verzoek van landbouwers met gronden in de gemeente Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht. Dezelfde landbouwers en de gemeente Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht betwisten ook het onderliggende GRUP leidingstraat Zelzate-Kallo dat opgemaakt werd onder meer om een nieuwe waterstofleiding en een nieuwe CO2-leiding mogelijk te maken. Ter hoogte van de Waaslandhaven is in het GRUP E34-West ter hoogte van de Waaslandhaven eveneens een aanduiding van een leidingstraat gebeurd. Aan de basis van de betwistingen ligt de inname van landbouwgronden in Beveren ter hoogte van de Waaslandhaven. De andere delen van het leidingproject zijn niet betwist.

De betrokken landbouwers vrezen een grote inname van gronden voor infrastructuurwerken aan de E34, de bijhorende landschappelijke inpassing en daarnaast ook voor nog bijkomende leidingen in de toekomst. Binnen het project E34-west wordt de verplaatsing van drie bestaande ondergrondse leidingen voorzien, naast de aanleg van een nieuwe waterstof en CO2-leiding.

Fluxys is in overleg getreden met de betrokken landbouwers en samen zien zij de mogelijkheid een overeenkomst af te sluiten om de aanleg van de waterstofleiding toch te kunnen realiseren. Fluxys kan garanderen dat de waterstofleiding aangelegd kan worden onder het fietspad dat voorzien wordt parallel aan de vernieuwde E34 en ten zuiden ervan.

Om de ruimte-inname ten zuiden van de E34 ook voor toekomstige leidingprojecten verder te beperken is ook een aanpassing van het recent goedgekeurde GRUP E34-West vereist. De aanpassing zou dan een beperking inhouden van de breedte waarin leidingen toegelaten kunnen worden, daar waar nu sprake is van een leidingstraat zonder gespecificeerde breedte. Fluxys heeft in overleg met de andere betrokken leidingeigenaren (DOW, Air Liquide en Total Energies) vastgesteld dat het mogelijk is om minstens vijf leidingen aan te leggen binnen de zone dat in het GRUP E34-West voorzien is voor landschappelijke inpassing.

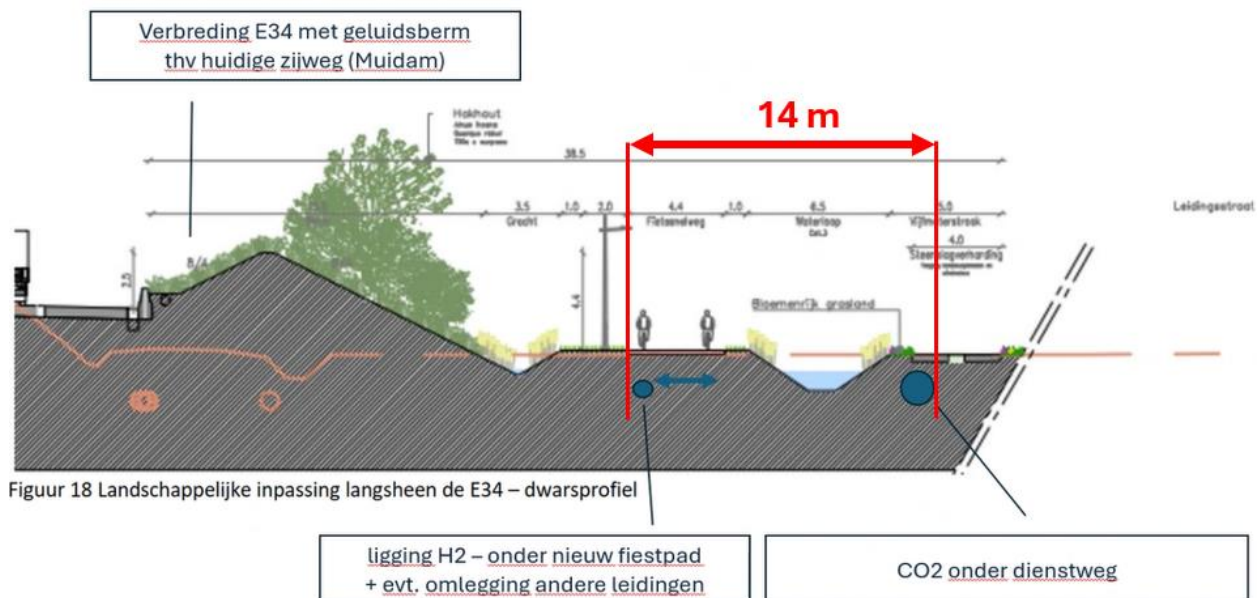
B. ONDERZOEKSELEMENTEN

1// LEIDINGHOUDERS: noodzakelijke breedte voor huidige en toekomstige leidingen, in totaal 5 leidingen:

De in aanleg zijnde waterstofleiding van Fluxys komt grotendeels onder de voorziene fietssnelweg. Omwille van project E34-west worden drie bestaande leidingen respectievelijk van Fluxys, DOW en Air Liquide) naar verwachting eveneens verplaatst, onder de fietssnelweg. Op onderstaande figuur zijn die leidingen aangeduid met blauwe pijl, naast de waterstofleiding.

Fluxys, DOW en Air Liquide vragen in eerste instantie (principeel) dat ze de bestaande leidingen niet moeten verplaatsen. Met de huidige informatie is het onwaarschijnlijk dat de leidingen op hun huidige plaats behouden kunnen blijven, er wordt dus uitgegaan van een verplaatsing. Als een verplaatsing naar het zuiden wordt opgelegd, dan vinden ze de ontwikkelde werkwijze logisch. Ze hebben geen bezwaar tegen de voorgestelde breedte en tussenafstanden.

Fluxys, DOW en Air Liquide bevestigden in het overleg dat de voorgestelde tussenafstanden (0,7 meter en 1,1 meter) in overeenstemming zijn met de veiligheidsvoorschriften in de gaswet. De toekomstige CO₂-leiding (= project van Fluxys) tenslotte komt onder de toekomstige landbouwweg.

De noodzakelijke breedte voor de huidige en de toekomstige leidingen bedraagt 14 meter tussen de waterstofleiding en CO₂-leiding. Ter hoogte van obstakels (kruisingen met bestaande wegen, grachten, hoogspanningsleidingen komende van windturbines... zie groene streepjes op figuur hieronder) vereist de aanlegtechniek (zoals bijvoorbeeld een persing) een grotere tussenafstand tussen de leidingen. De vereiste breedte is afhankelijk van de concrete terreinsituatie en de aangewezen bouwtechniek. Daarvoor is bijkomend onderzoek nodig.

Daarom vraagt Fluxys het behoud van de zone voor landschappelijke en functionele inpassing uit het GRUP E34-west. Ook in het westen is meer ruimte nodig omwille van de bestaande situatie (Duikeldam, bestaande Air liquide-leiding).

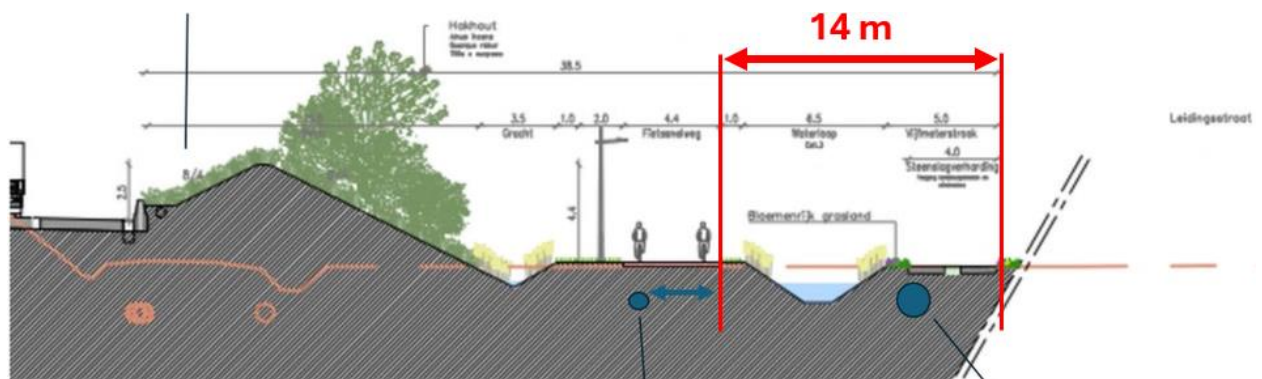
Vandaag is er duidelijkheid over vijf leidingen die naar alle waarschijnlijkheid ten zuiden van de E34 zullen komen. Deze kunnen alle vijf gerealiseerd worden ten noorden van de "rode lijn" op onderstaande kaart (= zone voor landschappelijke en functionele inpassing uit GRUP E34-west + iets meer in het westen). Zowel Fluxys als de andere leidinghouders bevestigden in het overleg dat er geen andere projecten in ontwikkeling, in voorbereiding of in onderzoek zijn.

2// BETROKKEN LANDBOUWERS: landbouwweg als zuidelijke grens voor grondinname of het roeren van gronden

De landbouwers willen wel zekerheid over de grondinname van het totale project en dat de grondinname zo beperkt mogelijk is. De onzekerheid over de omvang van de grondinname is voor de landbouwers voornamelijk het gevolg van de aanduiding van de leidingstraat, vermits daarbij niet definitief vastligt waar in de toekomst leidingen kunnen worden aangelegd.

Tot waar kan er voor de landbouwers in de toekomst grondinname zijn of kan de landbouwgrond worden geroerd?

Voor de landbouwers vormt de toekomstige landbouwweg op bovenstaande snede, de zuidelijke grens en die ligt 14m ten zuiden van de fietssnelweg. Eventueel kan de landbouwweg nog enkele meters opschuiven in zuidelijke richting. De landbouwers verkiezen dat de leidingen maximaal komen tot onder de landbouwweg, dat wat hun betreft eventueel nog een beetje zuidelijker kan, en dat er geen leidingen meer in de akkers liggen.

Wat betreft de realisatie van de waterstofleiding vragen de landbouwers om deze zoveel mogelijk via onderboringen aan te leggen, graafwerken zoveel als mogelijk te vermijden. Fluxys is akkoord dit te onderzoeken.

3// AMT: flexibiliteit nodig omdat het concrete project voor de E34 nog niet is gekend.

AMT is gestart met de uitwerking van het infrastructuurproject voor de E34 maar vraagt flexibiliteit omdat de concrete ruimte-inname voor de verschillende onderdelen nog niet met zekerheid kan worden bepaald. In het GRUP E34 zijn daarvoor aannames en marges opgenomen. Ook vandaag is nog geen duidelijkheid over eventuele zettingen, exacte breedte van verbreding snelweg, de ligging van pechhavens, de effectieve bochtstralen bij complexen enzovoort.

AMT zal zoeken naar het meest compacte project:

- Compensatie overstromingsgevoelig gebied in oksels van infrastructuur kan zoveel mogelijk gaan naar landbouwers (afgraven tot op niveau van omliggende akkers volstaat)
- Ter hoogte van verkeerswisselaar kan vrijgekomen terrein naar landbouw
- Duikeldam opbreken en verleggen naar oude afrit hierdoor komt ruimte vrij voor landbouw
- Gronddijk: steiler of met wand aan kant van snelweg
- Infrastructuur zo beperkt mogelijk, maar wel volgens de veiligheidsvoorschriften
- De compactere uitwerking zal de uitvoering van de werken duurder maken, voor deze meerkosten wordt een raming opgemaakt bij het uitwerken van de ontwerpen en wordt vervolgens in samenspraak een oplossing gezocht

AMT is op basis van de huidige kennis overtuigd dat het project voor de E34 (verbreding snelweg, nieuwe complexen, bufferdijk, grachten, fietssnelweg, landbouwweg, compensatie overstromingsgevoelig gebied) eveneens kan gerealiseerd worden binnen de breedte zoals voorgesteld door Fluxys voor het geheel van de gekende leidingen op voorwaarde dat de leidingen effectief gerealiseerd kunnen worden onder de fietssnelweg en onder de landbouwweg kunnen (zie figuur onder punt 1).

4// PROCEDURELE ASPECTEN: NIEUW GRUP

Om de ruimte-inname ten zuiden van de E34 te beperken en de betrokken landbouwers zekerheid te geven over de zuidelijk grens voor de infrastructuurwerken en voor het verplaatsen en aanleggen van leidingen is voorgesteld om ten zuiden van de E34 een leidingstrook in te tekenen. De leidingstrook vervangt dan de leidingstraat zoals die van toepassing is na de goedkeuring van het GRUP E34-west.

De Vlaamse Regering kan een nieuw planningsinitiatief opstarten met als doel:

- het opheffen van de leidingstraat op grondgebied Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht in de bestaande GRUP's,
- het beperken van de ruimte-inname door de leidingen en het project E34-west.

De opmaak van het nieuwe GRUP zal gelijktijdig lopen met de opmaak van de omgevingsvergunningsaanvraag voor het project E34-west zodat het nieuwe GRUP de meest minimale ruimte kan bepalen en vastleggen.

C. VOORSTEL VAN AANPAK

1// NIEUW GRUP LEIDINGSTROOK

Op basis van de bovenstaande elementen wordt aan de Vlaamse Regering voorgesteld om principieel te beslissen over de opmaak van een nieuw GRUP met als doel:

- het opheffen van de leidingstraat op grondgebied Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht in de bestaande GRUPs;
 - het beperken van de ruimte-inname door de leidingen en het project E34-west. De Vlaamse Regering legt in het nieuw GRUP de maximale ruimte-inname vast voor de aanleg van leidingen en voor het project E34-west. Deze aanduiding zal beperkt zijn tot de zone voor landschappelijke en functionele inpassing uit het GRUP E34-west. De leidingen zullen zoveel mogelijk onder de fietssnelweg en de landbouwweg (= in het deel dat AMT zal verwerven) worden gepland en zo min mogelijk in de zuidelijke aangrenzende akkers. Indien bij de verdere uitwerking van het project zou blijken dat er minder ruimte nodig is, zal de Vlaamse Regering de begrenzing van de zone voor landschappelijke en functionele inpassing uit het GRUP E34-west opschuiven naar het noorden. Het deel van de zone voor landschappelijke en functionele inpassing uit het GRUP E34-west dat voor het concrete project niet meer nodig zou zijn, zal dan worden opgeheven;
 - de zone voor de leidingen zodanig aan te duiden in het GRUP dat er voor de landbouwers duidelijkheid is over de reikwijdte van deze zone, in principe door de aanduiding van een leidingstrook in plaats van een leidingstraat.
- De opmaak van het nieuwe GRUP zal gelijktijdig lopen met de opmaak van een vergunningsaanvraag voor het project E34-west zodat het nieuwe GRUP kan trachten de meest minimale ruimte vast te leggen.
 - De timing voor de opmaak van het GRUP wordt afgestemd op de timing voor de infrastructuurwerken E34:
 - AMT plant het studiewerk op te starten in oktober '25. De Vlaamse Regering kan ongeveer gelijktijdig een startnota goedkeuren en het planningsproces officieel starten.
 - Doorlooptijd beide dossiers (GRUP en vergunningsaanvraag): circa 3 jaar.
 - De Vlaamse Regering richt een overlegstructuur op waarin o.a. landbouwers en leidinghouders en bevoegde administraties zetelen en die nauwgezet de opmaak van de plannen voor concrete project (en nieuwe GRUP) opvolgt.
 - AMT krijgt de opdracht om het concrete project voor de E34 zo uit te werken dat de verdere ruimte-inname ten zuiden van de E34 tot het uiterste is beperkt, zowel op vlak van weginfrastructuur, bufferdijk, fietsvoorzieningen, grachten, leidingen, compensatie overstromingsgevoelig gebied, landbouwweg...

2// OVEREENKOMST

Uitgaande van de engagementen van de betrokken partijen wordt daarnaast op korte termijn een overeenkomst opgemaakt tussen:

- Fluxys
- De betrokken landbouwers
- De gemeente Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht
- De Vlaamse Regering

In deze overeenkomst worden volgende engagement van de verschillende partijen voorzien

Fluxys:

- de waterstofleiding wordt gerealiseerd:
 - tracé: zie omgevingsvergunning.
 - zoveel mogelijk via directionele boring (dus meer boring dan in vergunning) zodat omwoeling van de grond beperkt is.
- garandeert de minimale veiligheidsafstanden en combineerbaarheid in toekomstige situaties met meerdere leidingen (zie doorsnede in punt 2 van deze nota)
- zal in de periode tussen nu en de vaststelling van het nog op te starten nieuwe GRUP geen aanvragen doen voor leidingen ter hoogte van leidingstraat in bestaande GRUPs

- zal voorafgaand aan een nieuwe omgevingsvergunningsaanvraag in het betreffende gebied in overleg treden met AMT en de andere leidinghouders
- ook in de toekomst, de ruimte-inname voor leidingen tot het uiterste te beperken
- zal constructief meewerken aan het project E34-west inzake de snelle en efficiënte verplaatsing van nutsleidingen
-

De betrokken landbouwers:

- Trekken het beroep in tegen GRUP Leidingstraat Zelzate – Kallo.
- Trekken het beroep in tegen GRUP E34-west.
- De landbouwers trekken het beroep tegen de omgevingsvergunning van Fluxys voor de aanleg van de waterstofleiding onmiddellijk in, zodat Fluxys de werken kan hervatten.

De gemeente Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht:

- Intrekken van het beroep in tegen GRUP Leidingstraat Zelzate – Kallo

De Vlaamse Regering:

- verkiest beleidsmatig, in overeenstemming met de stedenbouwkundige voorschriften in zake beperken van ruimte-inname, dat nieuwe leidingen bij voorkeur aansluiten bij de op het moment van de aanvraag bestaande leiding, nl. de waterstofleiding met als doel de ruimte-inname ten zuiden van de E34 zo veel als mogelijk te beperken en de infrastructuurwerken voor de E34 en voor leidingen niet te hypothekeken.
- Beslist principieel over de opmaak van een GRUP om de leidingstraat ten zuiden van de E34 te vervangen door een leidingstrook (zie hoger).

3.1. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen directe budgettaire impact voor de Vlaamse overheid.

Overeenkomstig artikel 43 §3, 3° en artikel 31 §2, 1°, van het Besluit van de Vlaamse Regering 'Vlaamse Codex Overheidsfinanciën' van 17 mei 2019 is het advies van de Inspectie van Financiën respectievelijk het akkoord van de Vlaamse minister van Begroting niet vereist.

B. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen directe weerslag op het personeelskader en de personeelsbudgetten van de Vlaamse overheid.

C. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op de lokale besturen.

4. VERDER TRAJECT

Het Vlaamse Departement Omgeving start, op basis van voorliggende nota, met een geïntegreerd planproces. In eerste instantie wordt een planteam samengebracht met minstens vertegenwoordigers van het Departement Omgeving, de Afdeling Maritieme Toegang, het departement Mobiliteit en Openbare Werken en de gemeente Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht. Het overleg met de direct betrokken partners wordt georganiseerd in een planbegeleidingsgroep. Minstens de betrokken landbouwers en de leidinghouders maken hier deel van uit.

Een geïntegreerd planningsproces kent vijf fases. De resultaten van elk van deze vijf fases worden geconsolideerd in een nota, waarbij de startnota de eerste is van vijf nota's.

Over de startnota wordt, na de goedkeuring ervan door de Vlaamse Regering, het advies gevraagd aan de strategische adviesraad Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed (SARO), de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen, de deputatie van de provincie Oost-Vlaanderen, de gemeente Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht en de overige door de Vlaamse Regering aangewezen diensten.

Op basis van de inspraakreacties en participatie zal door het planteam een scopingnota, voorontwerp-RUP en ontwerp-milieubeoordeling worden uitgewerkt. Daarna volgt een plenaire vergadering over het voorontwerp-GRUP en de milieubeoordeling.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1. De Vlaamse minister, bevoegd voor Omgeving en Natuur, opdracht te geven een geïntegreerd planproces voor de opmaak van een Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan op te starten om de leidingstraat ter hoogte van de Waaslandhaven om te vormen tot een leidingstrook. Het planproces wordt inhoudelijk en procedureel afgestemd met de plannen voor de E34. De ruimte-inname wordt zo veel als mogelijk beperkt.
2. De Vlaamse minister, bevoegd voor Omgeving en Natuur, wordt gemachtigd om een overeenkomst voor te bereiden, te onderhandelen en af te sluiten zoals beschreven in punt C van deze nota. De Vlaamse Regering wordt geïnformeerd over het verloop en het resultaat van deze onderhandelingen.

De Vlaamse minister van Omgeving en Landbouw,

Jo BROUNS